

Tarım ve Orman Bakanlığı 1. Bölge Müdürlüğü tarafından, ticaret amaçlı ithalatı yapılmak istenen Yeşil papağan (*Psittacula krameri*) türünün ithalatının uygun olup olmadığı konusunda bilimsel görüş:

Avrupa genelinde çoğu devlet, sivil toplum kuruluşu ve diğer kurumlar yabancı kuşları ve yaşadıkları habitatları koruma konusunda artan bir sorumluluk göstermektedir. Bu uğraşlar sayesinde bazı türler iyileşmeye dair işaretler vermektedir. Kuş türleri yasa dışı avlanma, tarım uygulamalarında yapılan değişimler, istilacı yabancı türler, habitat kaybı ve bozulması gibi birçok tehdit nedeniyle azalmaya devam etmektedir. İstilacı yabancı türlerin doğal türler üzerindeki etkisinin azaltılması kapsamında sürdürülebilir ekosistemler için yerli komünitelerin korunması önemli ve gereklidir.

BirdLife International (2019), kuş yok oluşlarında istilacı türlerin başı çektiğini bildirmiştir. İstilacı türlerin, tehlike altında olan kuş türlerinin yarısından fazlasının azalmasının başlıca nedeni olduğunu vurgulanmaktadır. Birçok ülke bir arada hareket ederek bu istilacı türlerin eradikasyonu ile ilgili ortak mücadele vermektedir. İstilacı türlerin varlığı, tıpkı habitat kaybı ya da iklim değişikliği gibi biyolojik çeşitliliği olumsuz yönde etkileyebilecek bir durumdur.

İstilacı türler gıda güvenliği, insan ve hayvan sağlığı ve biyoçeşitliliği tehdit eden, oldukça hızlı büyüyen tehlikelerden biridir. İstilacı türler, bazen taşınma sırasında serbest kalma ile ya da egzotik evcil hayvan olarak getirtilen ancak doğaya kaçan ya da salınan türlerin kasıtlı ya da kazara serbest kalarak doğal alanlarda yayılmaya ile ortaya çıkmaktadır. Çoğu zaman istilacı türler hayatta kalabilmek için yerli türlerle rekabet etmek durumunda kalmakta ve bazı türler galip gelerek o alanlarda sürekli olarak varlığını devam ettirmektedir.

İstilacı türler birçok tehlike altındaki türle rekabet halindedir. Özellikle ada ekosisteminde yaşamını devam ettiren açık deniz kuşları için özellikle tehdit oluşturmaktadır. Koloni oluşturan Balear yelkovanı, Madeira fırtınakuşu, Yelkovan gibi pek çok tür istilacı memelilerin predasyonu büyük tehdit oluşturmaktadır. Yine bir ada endemiği olan ve yaşadığı habitatlar istilacı bitki türleri tarafından tehdit edilen Boz şakrak kuşu ve bölgeye insanlar tarafından getirilen Karabaşlı dikkuyruk ördek ile hibritleşme tehdidi altında olan Dikkuyruk ördek, istilacı türlerin tehdidinde örnektir. Ayrıca çeşitli istilacı türlerle taşınan hastalık ve patojenler de (Örn. Newcastle hastalığı) insan ve hayvan sağlığını olumsuz etkilemektedir. Avrupa'ya ithal edilen bazı egzotik kökenli kuş türlerinde Kuş Gribi Virüsüne rastlanması sonucunda, Avrupa Birliği, Ekim 2005 tarihinde yaban hayvanı ticaretini geçici olarak askıya almıştır (Senior, 2006). Her istilacı türün etkisi ekolojik, ekonomik ve sosyal etkiler bakımından değerlendirilmektedir.

Türkiye'deki TERIAS projesi

Avrupa Birliği'nin İstilacı yabancı türler ile ilgili 1143/2014 düzenlemesi 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeler, Avrupa Birliği'nin 2020 Biyolojik Çeşitlilik Stratejisinin 5. Hedefi olan "İstilacı Yabancı Türlerle Mücadele" eylemlerini kapsamaktadır. Avrupa Birliği'nin 1143/2014 düzenlemesi Biyoçeşitlilik Sözleşmesinin AICHI Hedef 9'u da kapsar. Buna göre üye ülkeler, istilacı türlerin girişini ve yayılmasını önlemek zorundadır ve yeni girişlerle ilgili etkili hızlı erken tespit ve eradikasyon mekanizmalarının uygulanmasını yürürlüğe sokmalı, hâlihazırda yaygın bulunan türlerle ilgili de bir yönetim önlemlerini benimsemelidir. Biyolojik çeşitlilik sözleşmesinde yer verilen istilacı yabancı türlerle mücadele kapsamında, önleme, hızlı tespit ve eradikasyon, yönetim aşamalarından oluşan bir hiyerarşik yaklaşım benimsenmektedir. Türkiye'de karasal ortamlarda ve iç sularda bulunan istilacı yabancı türlerin 1143/2014 sayılı AB Tüzüğü doğrultusunda kontrol altına alınması kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı ve nihai faydalanıcı Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün desteği ile "Türkiye'deki Karasal Ortamlarda ve İç Sularda İstilacı Yabancı Türlerin Tehditlerinin Değerlendirilmesi (TERIAS)" projesi hayata geçirilmiştir. Proje ile elde edilmek istenen çıktılar:

- İçlerinde Yeşil papağanın *Psittacula krameri*) da yer aldığı 6 türün kontrol altına alınması ve yok edilmesi,

- Türkiye’de karasal ortamlarda ve iç sularda bulunan istilacı yabancı türlerin kontrolü için yasal zemin hazırlanması,

- Konu ile ilgili kurumların yönetim kapasitesinin geliştirilmesi,

- Toplumda farkındalık oluşturulmasının sağlanması hedeflenmektedir.

Proje faaliyetleri devam etmekte olup, normal şartlarda proje Kasım 2022 tarihinde tamamlanması planlanmıştır.

***Psittacula krameri* (Yeşil papağan) türünün popülasyon durumu**

Yeşil papağan *Psittacula krameri* Scopoli, 1769: Psittaciformes takımı, Psittaculidae (Eski Dünya Papağanları) ailesinde yer alan bir papağan türüdür. Psittaciformes üyeleri dünya genelinde kafes kuşu ticaretinde en yaygın ticareti yapılan türlerdir. Verilere göre bu türlerden 54’ü normal dağılım gösterdikleri alanların dışında alanlara götürülmüştür. Bunlardan 38’i ise gittikleri yerlerde doğada tutunmayı başaramamışlardır (Cassey vd., 2004). 1990’lı yıllarda Psittaciformes üyelerinin kafes kuşu olarak ticareti ile 1,4 milyar dolar gelir sağlanmış ve bunun için de yaklaşık 4 milyon kuş doğal ortamlarından yakalanarak taşınmıştır. Bu takımın esaret altındaki üyelerinin doğal alanlarının dışındaki alanlarda ortaya çıkmalarında farklı yolların etkili olduğundan bahsedilmektedir: alım satımı yapan kişilerin mevzuat açısından yaşadığı sorunlar nedeniyle kuşları serbest bırakması, kuşları sahiplenen kişilerin serbest bırakması, hayvanların kasıtlı olarak ya da kazara esaret altında tutuldukları yerden kaçması bildirilen bazı nedenlerdir.

Yeşil papağanlar doğal olarak Sahra altı Afrika ve Hindistan’da dağılım göstermektedir. Afganistan, Bangladeş, Benin, Butan, Burkina Faso, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Çin, Fildişi Sahili, Cibuti, Eritre, Etiyopya, Gambiya, Gana, Gine, Gine-Bissau, Hindistan, Liberya, Parasal, Moritanya, Myanmar, Nepal, Nijer, Nijerya, Pakistan, Senegal, Sierra Leone, Güney Sudan, Sri Lanka, Sudan, Togo, Uganda, Vietnam Yeşil papağanın doğal olarak bulunduğu ülkelerdir.

Yeşil papağan doğal dağılım gösterdiği ülkeler dışında toplam 41 ülkede istilacı yabancı tür olarak bulunmaktadır. İngiltere’ye 1855 yılında, diğer ülkelere ise genel olarak 1970’li yıllarda getirilmişlerdir.

İlk üreyen popülasyon Londra’da 1970 yılında rapor edilmiştir. Bu popülasyon yıllık ortalama %30 artış göstererek 2002 yılında 5439 Yeşil papağan, 2006-2008 yıllarında ise yaklaşık 30.000 Yeşil papağan olarak tespit edilmiştir. Brüksel’de ilk 1975 yılında ürettiği tespit edilmiştir ve 2008 yılında orada 10.000’den daha fazla Yeşil papağan olduğu bildirilmiştir. Hollanda’da 2004 yılında 5400, Almanya’da 2003 yılında 5700 Yeşil papağan olduğu belirtilmiştir. Paris’te ilk üreme 1980 yılında kaydedilmiştir ve 2006, 2008, 2014 yıllarında sırasıyla yaklaşık 500, 1050 ve 5000 Yeşil papağan olduğu belirtilmiştir. Parau ve ark. (2016), yaptıkları bir revizyon çalışmasında Avrupa üreyen popülasyon büyüklüğünü en düşük 85.120 üreyen olarak vermiştir.

Türkiye’de şu ana kadar Adana, Ankara, Antalya, Balıkesir, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Muğla, Mersin, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Sinop, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Yalova olmak üzere toplam 30 farklı ilden kayıt gelmiştir. Ancak Yeşil papağanlar bu alanların tamamında doğada başarılı popülasyonlar oluşturamamıştır. Çoğuna ait kayıtlar 1 seferle sınırlı kalmıştır. Sadece Ankara, Antalya, İstanbul, İzmir, Yalova, Eskişehir ve Şanlıurfa’da üremektedir (Şekil 1).

Parau vd. (2016) Türkiye’de üreyen Yeşil papağan nüfusunun İstanbul, İzmir ve Ankara’da toplamda 1040 olduğunu ifade etmiştir. Per (2018) ise sadece İstanbul’da üreyen Yeşil papağan

sayısının 1000'in üzerinde ve diğer illerde ise 355'in üzerinde olabileceğini ifade etmektedir. Bu sayım sonuçları sistematik bir izleme çalışması yerine vatandaş bilimi kapsamında elde edilen gözlemlere göre hesaplanmıştır. Ancak TERIAS projesi kapsamında İzmir, İstanbul ve Ankara'da yapılan sayımlar bu rakamın birkaç katı kadardır. Dolayısıyla Türkiye genelinde üreyen çift sayısının da Parau vd. (2016) ve Per (2018) tarafından verilenden çok fazla olduğu bilinmektedir. Genel olarak Türkiye Yeşil papağan sayısının hızlı artma eğilimi gösterdiği söylenebilir.

Şekil 1. Yeşil papağanın şu ana kadar görüldüğü (kırmızı nokta) ve ürediği alanlar (yeşil alanlar)

Yeni lokalitelere giriş (istila) yolları

Yeşil papağanlar doğal olarak bulunmadığı ülkelere kuş ticareti kapsamında taşınmıştır. Kafes kuşu olarak oldukça iyi bilinen Yeşil papağanlar dünya genelinde ticari amaçlı götürüldükleri ülkelerde kafeslerden kaçarak ya da insanlar tarafından kasıtlı olarak serbest bırakılarak doğal popülasyonlar oluşturmayı başarmıştır. Yeşil papağan birçok kafes kuşu arasında en başarılı işgalci olarak kabul edilir. Belçika'da birkaç Yeşil papağan bir hayvanat bahçesi tarafından serbest bırakılmıştır (Devillers vd., 1988). Almanya'da bir grup Yeşil papağanın Köln hayvanat bahçesinden serbest bırakıldığı söylene de bazı kaynaklar da bir satıcının 20— 30 kuşu serbest bıraktığını ifade etmektedir (Kahl-Dunkel ve Werner, 2002). İngiltere'de hava almaları ve serbest uçan güvercinlerle dolaşmaları için serbest bırakılmaları sonucu doğada tutundukları ifade edilmektedir (Buxton, 1868; Cramp, 1985). Moritus'ta kuşların kafesten kaçtığı ifade edilmektedir (Cramp, 1985). Amerika Birleşik Devletlerin'de bir fırtınanın Yeşil papağanların bulunduğu yerdeki çatıyı kaldırması sonucu iki çiftin serbest kalarak doğaya kaçtıkları ifade edilmektedir (City of Bakersfield, 2009).

Türkiye'de ise doğa salınma aşamasının nasıl gerçekleştiğine dair çeşitli fikirler öne sürülmektedir. Bunlardan bazıları kafesle taşınan Yeşil papağanların Boğazdan geçen bir gemiden 6 kaçtıkları, ya da bir kamyonun devrilmesi sonucu serbest kaldıkları, ya da ticaret amacıyla getirilen yaklaşık 150'sinin İstanbul havalimanında kaçtıkları (www.hurriyet.com.tr/gundem/firaripapaganlar-39277392), Körfez Savaşından kaçarak geldikleri gibi açıklamalar bilinmektedir. Bu nedenlerden hangisinin gerçek olduğu bilinemese de evlerde bakılan kuşların kafeslerden kaçtığı ve evcil hayvan satışı yapan dükkanlarda bazen yasadışı ticaret sebepleriyle salındıkları da yaygın olarak bilinmektedir. Bunlar da Yeşil papağanların doğada popülasyon kurmaları için fırsatlar yaratmıştır. Yeşil papağanlar kafes kuşu ticareti yapılan bir tür olması sebebiyle aslında ticaretin kendisi yayılma yollarından birini oluşturmakta ve feral popülasyonlar kurulmasına olanak sağlamaktadır. Yeşil papağanlar taşıma sırasında kaçma, kafes, kuşhaneden kaçma, sahipleri tarafından serbest bırakılma ve yerleşmiş popülasyonların yayılmaları sonucunda feral popülasyonlar oluşturmaktadırlar.

Yeşil papağanın etkileri

Ekonomik etki: Tütün Afrika'da tarımsal ürünlere zarar verdiği sadece birkaç raporda yer almasına rağmen, Yeşil papağan Asya'da tarımsal ürünlere en ağır hasarı veren tarım zararlısı olarak kabul edilmektedir. Mısır, hardal, pirinç, ayçiçeği, badem, hurma, guava, şeftali, papaya, sorgum, susam, buğday, arpa, üzüm ve nar gibi tarımsal ürünlerle beslendiği tespit edilmiştir. Khan vd.

(2004), Yeşil papağanın Asya'daki tarımsal kalkınmadan faydalandığını ifade etmişlerdir. Orta Punjab bölgesi başlangıçta tropikal diken ormanı ile kaplıyken zamanla oranın doğal türü olmayan bazı büyük ağaçların getirilmesi ve tarımsal faaliyetlerin artması kuşların oraya yerleşmelerine ve o büyük ağaçlarda yuvalar yapmalarına olanak sağlamıştır. Yerleşik olduğu çoğu yerde istilacı olarak kabul edilmektedir.

Yabancı tür olduğu bölgelerden sadece İngiltere'de üzüm bağlarına zarar verdiği rapor edilmiştir (Butler, 2003). Verdiği zararın boyutu, verimi 5000 şişe şaraptan 3000 şişe şaraba düşürmüş olmasıdır.

Ekolojik etki: Avrupa'da Yeşil papağanın yuva kovukları için başka türlerle rekabet ettiği bilinmektedir. Yeşil papağanlar kendileri oyuk açmazlar, başka türlerin açtığı kovuklara el koyarlar. Yeşil papağanlar Avrupa'yı istila eden en kötü 100 tür içerisinde listelenmiştir (DAISIE, 2009). Şimdi bu listeden çıkarılsa da birçok ülke hala yerli türlerle etkileşimi nedeniyle Yeşil papağanları istilacı olarak kabul etmektedir. Türün ithalatına birçok ülkede izin verilmemektedir. Gerçek anlamda doğal türler üzerine bir etkisinin ortaya çıkarıldığı Belçika'daki bir çalışmada Yeşil papağanların Sıvacıkuşu (*Sitta europaea*) ile yuva kovukları için rekabet ettiği tespit edilmiştir (Strubbe ve Matthysen, 2007). Diğer bir rekabet de İspanya'da üreyen bir yarası (*Nyctalus lasiopterus*) türü ile kaydedilmiştir. Burada yeşil papağanların yarası türünün popülasyon büyüklüğünü önemli ölçüde düşürdükleri ve türün risk altına girdiği belirtilmiştir. Tam olarak etkileri tespit edilemese de sincap, serçe, leş kargası, gümüş martı, küçük karga gibi çeşitli türlerle etkileşim halinde olduğu gözlenmiştir.

Kovuklarda yuva yapan türler için bazen yuva yeri bulmak sıkıntılı olabilmektedir. Bu nedenle de Yeşil papağanların bol bulunduğu ya da sayılarının artacağı yerlerde başka türlerle rekabet etmesi, henüz başka ülkelere de doğrulanmasa da mümkündür. İngiltere'de ise türün tarımsal ürünlere zarar verdiği rapor edildiğinden orada da istilacı yabancı tür olarak değerlendirilmektedir (Butler, 2003).

Sosyal etki: Ülkemizde insanların Yeşil papağanlara ilgisi genel olarak olumlu yöndedir. Birçok insan Yeşil papağanların şehre ve parklara renk getirdiğini ifade etmektedir. Çok az kişi sesinden rahatsız olmaktadır. Özellikle sürekli aynı ortamı paylaşmak durumunda kalan insanlar (park bekçileri, satıcılar vb.) büyük grupların çıkardığı seslerden rahatsız olduğunu ifade etmektedir. Diğer taraftan bazı insanlar Yeşil papağanın popülasyon büyüklüğünün artması durumunda yerli kuşlara ya da diğer hayvanlara zararlı etkilerinin olabileceğinden yana kaygı duyduklarını ifade etmektedirler.

Sonuç ve Öneriler

Yeşil papağan, Türkiye'de olduğu gibi birçok ülkede doğada başarılı üreyen popülasyonlar kurabilmiş, sayıları hızla artan kafes kaçkını bir türdür. Bir zamanlar Avrupa'da en kötü 100 istilacı tür içinde anılsa da güncel yapılan çalışmalar türün istilacı olduğunu ancak spekülasyon olarak belirtildiği kadar olumsuz etkisinin olmadığını ortaya çıkardığından "en kötü 100 istilacı tür" listesinden çıkarılmıştır. Ancak İngiltere, Hollanda, Fransa gibi pek çok ülkede nüfusunun hızlı artış gösterdiği bilinmektedir. İngiltere'de tarım zararlısı olması sebebiyle ekonomik zarara, İspanya'da ise küresel ölçekte nesli tehlike altında olan bir yarası popülasyonunun azalmasına neden olduğundan dolayı da ekolojik zarara neden olduğu vurgulanmaktadır. Etkileri henüz tam olarak bilinmese de Sıvacı, Sığırcık, Küçük karga, Sincap gibi yine kovukta üreyen türlerle etkileşimde olduğu bilinmektedir. Yeşil papağanın hızlı nüfus artışına bağlı olarak sorunların artacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de Yeşil papağanlar yeni yeni araştırılmaya başlanmıştır. Türün ekosisteme ve biyolojik çeşitliliğe ne tür etkilerinin olduğu henüz tam olarak bilinmemektedir. Kapsamlı izleme çalışmalarına ihtiyaç vardır. Ancak ülkemizde de nüfusun oldukça hızlı bir şekilde arttığı ve dağılım

alanını genişlettiği görülmektedir. Yeşil papağanın etkilerinin anlaşılmasına kadar mevcut popülasyonların kontrol altına alınması ve dağılmalarının engellenmesi gerekmektedir.

TERIAS projesi kapsamında türün etkileri araştırılmakta olup, projenin nihai hedeflerinden biri türün kontrol altına alınması ve yok edilmesidir. Dolayısıyla şu ana kadar yapılan mücadele yöntemlerinde her zaman öncelikli olarak türün ticaretinin durdurulması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Öncelikle yeni popülasyonlar oluşmasına ya da nüfusun artmasına neden olabilecek her türlü kafes ticareti acil olarak durdurulmalıdır.

Sonuç olarak

- Türün popülasyonunu arttırma ve dağılım alanını genişletmesindeki yüksek hız göz önünde tutulduğunda,
- Birçok ülkede istilacı olarak kabul edilen bir türün henüz tam etkilerini değerlendirmemiş olduğumuz bir dönemde,
- Birçok ülkede ithalatı durdurulmuş olması sebebiyle,
- Yeni lokalitelere giriş yollarının kafes ticareti olması sebebiyle ve
- Ülkemizde türün mücadelesi ve kontrol altına alınması ile ilgili bir proje ilgili kurumlar tarafından gerçekleştiriliyor olması sebebiyle **türün ithalatına izin verilmemelidir.**

Kaynaklar

BirdLife International 2019. <https://www.birdlife.org/worldwide/policy/wild-bird-trade-and-cites>

BirdLife International 2018. The IUCN Red List of Threatened Species 2018: e.T22719493A132129720. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2018-2.RLTS.T22719493A132129720.en>. Downloaded on 22 May 2019.

Butler CJ. 2003. Population biology of the introduced rose-ringed parakeet *Psittacula krameri* in the UK. Oxford, UK: University of Oxford, unpaginated.

Buxton C. 1868. Acclimatization of parrots at Northrepps Hall. The Annals and Magazine of Natural History.

Carrete M, Tella JL. 2008. Wild bird trade and exotic invasions: a new link of conservation concern? *Front Ecol Environ*, 6 (4): 207 – 211.

Cassey P, Blackburn TM, Russell GJ, Jones KE, Lockwood JL. 2004. Influences on the transport and establishment of exotic bird species: an analysis of the parrots (Psittaciformes) of the world. *Global Change Biology* 10:417–426 DOI 10.1111/j.1529-8817.2003.00748.x.

CITES. 2013. Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. <http://www.cites.org/sites/default/files/eng/cop/11/prop/32.pdf> (erişim 25 Nisan 2019)

City of Bakersfield, 2009. Beale Park. Bakersfield, California, USA: City of Bakersfield, unpaginated. <http://www.ci.bakersfield.ca.us/recreation/Parks/beale.htm>

Cramp S. 1985. Birds of the Western Palearctic: handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. 4: Terns to woodpeckers. Oxford, UK: Oxford University Press,

960

pp.

Devillers P, Roggeman W, Tricot J, Marmol P, Kerwijn C, Anselin A. 1988. Atlas von den Belgischen Brutvögeln. Brussels, Belgium: Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, 395 pp.

DAISIE, 2009. Handbook of alien species in Europe. Dordrecht, Netherlands: Springer, 400 pp.

Global Invasive Species Database. Downloaded from <http://www.iucngisd.org/gisd/search.php> on 21-05-2019.

Kahl-Dunkel A ve Werner R. 2002. Winter distribution of the ring-necked parakeet *Psittacula krameri* in Cologne. (Winterverbreitung des Halsbandsittichs *Psittacula krameri* in Köln.) Die Vogelwelt, 123(1):17-20.

Khan HA, Beg MA, Khan AA. 2004. Breeding habits of the rose-ringed parakeet *Psittacula krameri* in the cultivations of central Punjab. Pakistan Journal of Zoology, 36(2):133-138.

Martin-Albarracin VL, Amico GC, Simberloff D, Nunez MA. 2015. Impact of Non-native birds on native ecosystems: a global analysis. PlosOne, 10 (11): e0143070.

Pârâu LG, Strubbe L, Mori E, Menchetti M, Ancillotto L, Kleunen AV, White RL, Luna A, Hernández-Brito D, Louarn M, Clergeau C, Albayrak T, Franz D, Braun B, Schroeder J, Wink M. Rose-ringed Parakeet *Psittacula krameri* Populations and Numbers in Europe: A Complete Overview, The Open Ornithology Journal, 2016, 9, 1-13.

Per E. 2018. The spread of the Rose-ringed Parakeet, *Psittacula krameri*, in Turkey between 1975 and 2015 (Aves: Psittacidae), Zoology in the Middle East, 64:4, 297-303

Senior K. 2006. Battle over wild bird trade ban. Front Ecol Environ 4: 509.

Strubbe D ve Matthysen E. 2007. Invasive ring-necked parakeets *Psittacula krameri* in Belgium: habitat selection and impact on native birds. Ecography, 30(4):578-588. <http://www.blackwell-synergy.com/loi/eco>